

Στρασβούργο, 11.6.2013
SWD(2013) 204 final

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας της ΕΕ

που συνοδεύει την πρόταση για

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβιάσεις των διατάξεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

{COM(2013) 404 final}
{SWD(2013) 203 final}

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας της ΕΕ

που συνοδεύει την πρόταση για

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με ορισμένους κανόνες που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης βάσει του εθνικού δικαίου για παραβιάσεις των διατάξεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. **Το ενωσιακό δικαίωμα αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας.** Τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) απαγορεύουν τις αντιανταγωνιστικές συμφωνίες και καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από κοινού με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού («ΕΑΑ»), είναι υπεύθυνη για την επιβολή των απαγορεύσεων αυτών (επιβολή από δημόσιους φορείς). Ταυτόχρονα, οι διατάξεις της Συνθήκης δημιουργούν δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους ιδιώτες, ο σεβασμός των οποίων πρέπει να επιβάλλεται από τα εθνικά δικαστήρια (επιβολή από ιδιωτικούς φορείς). Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται το δικαίωμα αποζημίωσης για τις ζημίες που υπέστησαν λόγω παραβίασης των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ. **Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί επανειλημμένα, από το 2001, ότι, βάσει του ενωσιακού δικαίου, κάθε υποκείμενο δικαίου πρέπει να είναι σε θέση να αξιώσει αποζημίωση για την εν λόγω ζημία (Courage, C-453/99 και Manfredi, C-295 – 298/04). Πάνω από δέκα χρόνια αργότερα, τα περισσότερα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού δεν είναι σε θέση, είτε ατομικά είτε συλλογικά, να ασκήσουν αποτελεσματικά αυτό το ενωσιακό δικαίωμα αποζημίωσης.** Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έλλειψη κατάλληλων εθνικών κανόνων που να διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης. Επιπλέον, όταν οι κανόνες αυτοί υπάρχουν διαφέρουν τόσο μεταξύ των κρατών μελών που έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία άνισων όρων και για τους παραβάτες και για τα θύματα της παράνομης συμπεριφοράς.
2. Δημόσια έναντι ιδιωτικής επιβολής του νόμου. Η πρόσφατη νομολογία σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ έχει επίσης καταστήσει σαφές ότι το ενωσιακό δικαίωμα αποζημίωσης μπορεί μερικές φορές να συγκρούεται με την αποτελεσματικότητα της δημόσιας επιβολής των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ από την Επιτροπή και τις ΕΑΑ. Αυτό συμβαίνει όταν το θύμα της παραβίασης της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού επιδιώκει πρόσβαση σε πληροφορίες που έχει λάβει η αρχή ανταγωνισμού στο πλαίσιο «προγράμματος επιεικούς μεταχείρισης» (βλ. κατωτέρω παράγραφο 11). Μετά την απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο τον Ιούνιο του 2011 (Pfleiderer, C-360/09), ελλείπει κανόνων της ΕΕ σχετικά με το θέμα αυτό, οι επιχειρήσεις που ενδεχομένως ζητούν επιεική μεταχείριση δεν γνωρίζουν αν οι πληροφορίες που παρέχουν σε μια αρχή ανταγωνισμού θα γνωστοποιηθούν στο μέλλον σε ένα θύμα της παραβίασης της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού. Εξαιτίας

αυτού μπορεί να βρεθούν σε πιο μειονεκτική θέση σε ό,τι αφορά δυνητικές αγωγές αποζημίωσης σε σύγκριση με άλλες επιχειρήσεις που δεν συνεργάστηκαν με την αρχή ανταγωνισμού. Η έλλειψη ασφάλειας δικαίου, ως εκ τούτου, ενδέχεται να είναι επιζήμια για την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων επιείκειας σε επίπεδο ΕΕ ή σε εθνικό επίπεδο και, κατά συνέπεια, για την αποτελεσματικότητα των μέτρων επιβολής της νομοθεσίας από δημόσιους φορείς για την αντιμετώπιση των μυστικών συμπράξεων.

3. **Στόχοι της πρωτοβουλίας.** Η παρούσα πρωτοβουλία για την αποζημίωση λόγω παραβιάσεων της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας έχει δύο βασικούς στόχους:

- (i) να διασφαλίσει την αποτελεσματική άσκηση του ενωσιακού δικαιώματος αποζημίωσης· και
- (ii) να ρυθμίσει ορισμένες βασικές πτυχές της αλληλεπίδρασης μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής επιβολής της νομοθεσίας ανταγωνισμού της ΕΕ, με στόχο την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της επιβολής από την Επιτροπή και τις ΕΑΑ και των αγωγών αποζημίωσης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και, επομένως, την επίτευξη αποτελεσματικής συνολικής επιβολής των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ.

2. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΟΥΝ

- 2.1. **Διασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του ενωσιακού δικαιώματος αποζημίωσης**

4. **Άρση των εμποδίων για αποτελεσματική αποζημίωση.** Τα περισσότερα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού της ΕΕ ακόμη δεν αποζημιώνονται. Εκτός από την έλλειψη γνώσης του θέματος που γίνεται αντιληπτή, ακόμη και αυτά τα θύματα που επιθυμούν αποκατάσταση της ζημίας αντιμετωπίζουν **πολύ δυσμενή συσχετισμό κινδύνου/ωφέλειας**, λόγω δικονομικών εμποδίων και του κόστους άσκησης της αγωγής. Το γεγονός αυτό αποδυναμώνει τη λειτουργία των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ και είναι δύσκολο να συμβιβαστεί με το θεμελιώδες δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Στην Πράσινη Βίβλο του 2005 σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παράβαση των αντιμονοπωλιακών κανόνων της ΕΚ, η **Επιτροπή προσδιόρισε τους κύριους παράγοντες που εμποδίζουν την αποτελεσματική αποζημίωση**. Το 2008, η Επιτροπή εξέδωσε Λευκή Βίβλο σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, η οποία περιλάμβανε ορισμένες προτάσεις για το πώς μπορούν να αρθούν αυτά τα εμπόδια και να εξασφαλιστεί αποτελεσματική ιδιωτική επιβολή στα κράτη μέλη.

5. **Δημόσιες διαβουλεύσεις.** Κατά τη δημόσια διαβούλευση σχετικά με τη Λευκή Βίβλο, καθώς και σε δύο επόμενες δημόσιες διαβουλεύσεις, η κοινωνία των πολιτών και θεσμικοί φορείς, όπως **το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τα προτεινόμενα μέτρα**. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε ρητώς να θεσπιστεί νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας.

6. **Παρατηρήσεις των ενδιαφερόμενων μερών.** Στις ανωτέρω δημόσιες διαβουλεύσεις, οι ενδιαφερόμενοι φορείς συμφώνησαν με την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά μια σειρά από βασικά εμπόδια τα οποία παρεμποδίζουν την πιο αποτελεσματική αποζημίωση:

- Οι δυναμικοί ενάγοντες επεσήμαναν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν όσον αφορά την **πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία** που χρειάζονται για την απόδειξη μιας υπόθεσης. Από τη φύση τους, οι αγωγές αποζημίωσης για παραβάσεις της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας συχνά απαιτούν ασυνήθιστα υψηλού επιπέδου δαπανηρή ανάλυση πραγματικών περιστατικών και οικονομικών δεδομένων. Παρουσιάζουν δυσκολίες για τους ενάγοντες όσον αφορά την πρόσβαση σε κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία τηρούνται συχνά απόρρητα στην κατοχή των εναγομένων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη υπογράμμισαν επίσης την έλλειψη σαφών κανόνων σχετικά με την **ένσταση μετακύλισης**, δηλαδή αν ο εναγόμενος θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αποδείξει ότι ένας άμεσος αγοραστής μετακύλισε την υψηλότερη τιμή που προέκυψε από μια σύμπραξη στους δικούς του πελάτες στο επόμενο επίπεδο της αλυσίδας διανομής. Μεταξύ άλλων θεμάτων που μπορεί να έχουν αρνητική επίδραση στις πιθανότητες ευδοκίμησης της αγωγής, οι **προθεσμίες παραγραφής** είναι επίσης σημαντικές, π.χ. όταν δεν υπάρχει επαρκής χρόνος για την άσκηση αγωγής από τη στιγμή που έχει διαπιστωθεί η παράβαση. Το κόστος της αγωγής μπορεί να αυξηθεί σημαντικά, όταν οι διάδικοι πρέπει να αποδείξουν την ύπαρξη της παράβασης, ακόμη και αν έχει ήδη διαπιστωθεί από μια ΕΑΑ, ελλείψει ενιαίων κανόνων σχετικά με την **αποδεικτική αξία αυτών των αποφάσεων παράβασης**. Επιπλέον, η **ποσοτικοποίηση της ζημίας** αποτελεί συχνά περίπλοκο και δαπανηρό εγχείρημα που μπορεί να επηρεάσει την πιθανότητα άσκησης αγωγής.
- Οι καταναλωτές και οι ΜΜΕ επηρεάζονται δυσμενώς από την έλλειψη αποτελεσματικών **μηχανισμών συλλογικής ένδικης προστασίας**, οι οποίοι θα έδιναν τη δυνατότητα σε πολλούς καταναλωτές ή επιχειρήσεις να ασκήσουν από κοινού αγωγή και **να μοιραστούν το κόστος και τα βάρη των δικαστικών ενεργειών**.
- Οι επιχειρηματικές ενώσεις, ενώ χαιρέτισαν τους στόχους που επιδιώκονται από την Επιτροπή, προειδοποίησαν εν γένει για τους κινδύνους υπερβολών στις προσφυγές, όπως συνέβη σε άλλες δικαιοδοσίες, και υπογράμμισαν την **ανάγκη να προβλεφθούν διασφαλίσεις κατά της καταχρηστικής άσκησης προδήλως αβάσιμων αγωγών**, ιδίως εάν ασκούνται συλλογικά.

7. **Άνιστοι όροι ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.** Εκτός από τα ειδικά εμπόδια τα οποία παρακωλύουν την αποτελεσματική άσκηση του ενωσιακού δικαιώματος αποζημίωσης, εξακολουθούν να υπάρχουν **μεγάλες διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων που διέπουν τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας**. Οι διαφορές αυτές έχουν αυξηθεί κατά τα τελευταία έτη: προκαλούν έλλειψη ασφάλειας δικαίου για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη και μπορεί να παρεμποδίσουν την αποτελεσματική επιβολή από ιδιωτικούς φορείς των κανόνων ανταγωνισμού, ιδίως σε διασυνοριακές υποθέσεις. Οδηγούν επίσης σε **σημαντικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά**, καθώς η δυνατότητα των θυμάτων να λάβουν αποζημίωση και οι πιθανότητες των παραβατών να υποχρεωθούν να την καταβάλουν διαφέρουν ανάλογα με τη χώρα στην οποία είναι εγκατεστημένοι και όπου μπορούν να ασκήσουν την αγωγή τους. Αυτό φαίνεται από την τρέχουσα **συγκέντρωση των αγωγών αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας σε τρεις έννομες τάξεις της ΕΕ: Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία και Κάτω Χώρες**, η οποία σημαίνει ότι οι ενάγοντες θεωρούν τους κανόνες που ισχύουν στις χώρες αυτές καταλληλότερους για την επίτευξη των σκοπών τους από ό, τι σε άλλες. Αντιστρόφως, φαίνεται **πιο δύσκολο για τα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας ανταγωνισμού στα άλλα κράτη**

μέλη να ασκήσουν αποτελεσματικά το ενωσιακό δικαίωμα σε αποζημίωση. Αυτή η άνιση επιβολή μπορεί ακόμη και να συνεπάγεται ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για ορισμένες επιχειρήσεις που έχουν παραβεί το άρθρο 101 ή 102 της ΣΛΕΕ και να αποτελέσει αντικίνητρο για την άσκηση του δικαιώματος εγκατάστασης και της ελευθερίας παροχής αγαθών ή υπηρεσιών στα κράτη μέλη όπου το δικαίωμα αποζημίωσης ασκείται με πιο αποτελεσματικό τρόπο.

8. Πιθανό κόστος της τρέχουσας κατάστασης. Το κόστος της αναποτελεσματικής ιδιωτικής επιβολής της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού εκτιμάται σε ποσό ύψους 23 δισεκατ. ευρώ ή 0,18 % του ΑΕΠ της ΕΕ για το 2012 — από την άποψη της αποζημίωσης που διαφεύγει από τα θύματα κάθε έτος σε όλη την ΕΕ. Η επίλυση του προβλήματος αυτού θα μετέφερε το κόστος των παραβιάσεων της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας από τα θύματα στους παραβάτες και θα διευκόλυνε τον εντοπισμό στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Όσον αφορά τη συνολική επιβολή της τήρησης των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ, οι αυξημένες πιθανότητες να κληθούν να καταβάλουν αποζημίωση για παράνομη συμπεριφορά θα αποθάρρυναν την αντανταγωνιστική συμπεριφορά (αυξημένο αποτρεπτικό αποτέλεσμα), με επακόλουθα οφέλη για την ευημερία των καταναλωτών.

2.2. Η αλληλεπίδραση μεταξύ της επιβολής της νομοθεσίας ανταγωνισμού της ΕΕ από δημόσιους και της επιβολής από ιδιωτικούς φορείς

9. Ορισμοί. Η επιβολή της νομοθεσίας ανταγωνισμού της ΕΕ από δημόσιους φορείς είναι θέμα της Επιτροπής και των ΕΑΑ, που είναι εξουσιοδοτημένες για τον εντοπισμό, την επιβολή κυρώσεων και την πρόληψη των παραβάσεων των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ. Η επιβολή της νομοθεσίας από δημόσιους φορείς είναι επίσης θέμα των δικαστηρίων που ελέγχουν τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τις αρχές ανταγωνισμού. Η επιβολή του νόμου από ιδιωτικούς φορείς αφορά την επιβολή των ίδιων κανόνων μέσω αγωγών που ασκούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. **Ελλείψει νομοθεσίας της ΕΕ επί του θέματος, η επιβολή του νόμου από ιδιωτικούς φορείς διέπεται σχεδόν αποκλειστικά από το εθνικό αστικό δίκαιο.** Η ιδιωτική επιβολή μπορεί χονδρικά να υποδιαιρεθεί σε τρεις τύπους υποθέσεων:

- (i) αποζημίωση για ζημία που προέκυψε ως αποτέλεσμα παράβασης της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού της ΕΕ (αγωγές αποζημίωσης),
- (ii) αιτήσεις παύσης της συμπεριφοράς που παραβιάζει το δικαίο ανταγωνισμού της ΕΕ (άρση της προσβολής)· και
- (iii) αναγνώριση της ακυρότητας συμβατικών διατάξεων που αντιβαίνουν στους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ.

10. Συμπληρωματικότητα και αλληλεπίδραση μεταξύ επιβολής από δημόσιους και επιβολής από ιδιωτικούς φορείς. Η επιβολή από δημόσιους και η επιβολή από ιδιωτικούς φορείς είναι συμπληρωματικά εργαλεία για την αποτελεσματική εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ. Ένας ιδιώτης μπορεί να ασκήσει αγωγή ενώπιον δικαστηρίου χωρίς προηγούμενη απόφαση μιας αρχής ανταγωνισμού («αυτοτελείς αγωγές»). Ωστόσο, οι αγωγές αποζημίωσης για παράβαση των αντιμονοπωλιακών κανόνων ασκούνται συχνότερα αφ' ης στιγμής μια αρχή ανταγωνισμού έχει διαπιστώσει την ύπαρξη παράβασης των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ (παρεπόμενες αγωγές). Η προκύπτουσα αλληλεπίδραση μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής επιβολής αφορά τις ακόλουθες **βασικές πτυχές**:

- (i) πρόσβαση σε πληροφορίες που βρίσκονται στην κατοχή των αρχών ανταγωνισμού,
- (ii) δεσμευτικό αποτέλεσμα των αποφάσεων για υποθέσεις παράβασης, και

(iii) προθεσμίες παραγραφής σχετικά με την άσκηση αγωγής αποζημίωσης.

11. Ένα βασικό ζήτημα: κοινολόγηση των εγγράφων περί επιεικούς μεταχείρισης. Για τον εντοπισμό και την τιμωρία των μυστικών συμπράξεων, οι αρχές ανταγωνισμού προσφέρουν σε παραβάτες ασυλία από την επιβολή ποινής ή μειωμένο πρόστιμο σε αντάλλαγμα της συνεργασίας τους. Αυτά τα «προγράμματα επιεικούς μεταχείρισης» είναι ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό εργαλείο στα χέρια των φορέων δημόσιας επιβολής. Τα θύματα της ίδιας παράβασης ενδεχομένως χρειάζονται τις πληροφορίες που έχουν εκουσίως παρασχεθεί από τους παραβάτες για να τις χρησιμοποιήσουν ως αποδεικτικά στοιχεία και να αποζημιωθούν. Στην πρόσφατη υπόθεση Pfleiderer, οι διάδικοι που επιθυμούσαν να ασκήσουν αγωγή αποζημίωσης κατά του καρτέλ είχαν ζητήσει πρόσβαση στον φάκελο επιεικούς μεταχείρισης της γερμανικής αρχής ανταγωνισμού. Το γερμανικό εθνικό δικαστήριο ζήτησε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο να αποφανθεί κατά πόσον η γνωστοποίηση συναφών με το πρόγραμμα επιείκειας πληροφοριών αντιβαίνει στο δίκαιο της ΕΕ. Στην απόφαση που εξέδωσε το 2011, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, ελλείψει νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με το θέμα αυτό, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να καθορίσει, κατά περίπτωση και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να επιτραπεί ή όχι η κοινολόγηση των πληροφοριών που αφορούν διαδικασία επιείκειας στα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού. Την απόφαση αυτή ακολούθησε σημαντική αβεβαιότητα ως προς το ποιες κατηγορίες εγγράφων θα μπορούν να δημοσιοποιούνται. Η αβεβαιότητα αυτή δεν είναι μόνο επιζήμια για τους διαδίκους σε αγωγές αποζημίωσης, αλλά μπορεί πιο συγκεκριμένα να αποτρέψει τα μέλη μιας σύμπραξης από τη συνεργασία με την Επιτροπή και τις ΕΑΑ σύμφωνα με τα οικεία προγράμματα επιεικούς μεταχείρισης και να επηρεάσει δυσμενώς την καταπολέμηση των συμπράξεων, η οποία βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις αιτήσεις επιείκειας. Η ελλιπής επιβολή των κανόνων για τις συμπράξεις θα μείωνε το αποτρεπτικό αποτέλεσμα της δημόσιας επιβολής της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού.
12. Παρόμοια προβλήματα υπάρχουν σε σχέση με **υποθέσεις διακανονισμού**, όπου τα μέρη αναγνωρίζουν τη συμμετοχή τους σε σύμπραξη με αντάλλαγμα απλουστευμένη διαδικασία, καθώς και μειωμένο πρόστιμο. Η αβεβαιότητα όσον αφορά την κοινολόγηση εγγράφων του φακέλου της αρχής ανταγωνισμού που έχουν σχέση με τις διαδικασίες αυτές ενδέχεται να αποτρέψει τις επιχειρήσεις από τη συνεργασία με τις αρχές ανταγωνισμού στο πλαίσιο της διαδικασίας διακανονισμού. Τέλος, η κοινολόγηση εγγράφων του φακέλου της αρχής ανταγωνισμού στη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο τις έρευνες αυτές και, κατά συνέπεια, τη δυνατότητα των αρχών ανταγωνισμού να επιβάλουν κυρώσεις για τις παραβάσεις της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού της ΕΕ.

3. ΟΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

13. Προσδιορισμός των επιλογών. Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που περιγράφονται παραπάνω, να ενισχυθεί η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος αποζημίωσης των θυμάτων παραβιάσεων των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ και να επιτευχθεί η βέλτιστη ισορροπία μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής επιβολής, **εξετάστηκαν τέσσερις επιλογές πολιτικής.** Οι επιλογές αυτές προκρίθηκαν με βάση την αξιολόγηση που διενεργήθηκε για τη Λευκή Βίβλο, η οποία και συνοψίζεται σε παράρτημα της έκθεσης εκτίμησης επιπτώσεων. **Τα μέτρα που είχαν ήδη αποκλεισθεί στη Λευκή Βίβλο λόγω δυσαναλογίας κόστους/οφέλους δεν εξετάστηκαν εκ νέου.** Δύο παραδείγματα επιλογών που αποκλείστηκαν είναι οι πολλαπλές (με χαρακτήρα ποινής) αποζημιώσεις, και η ευρείας έκτασης αποκάλυψη

αποδεικτικών στοιχείων κατά την προδικασία. Επιπλέον, όλες οι επιλογές δράσης της ΕΕ (επιλογές 2, 3 και 4) περιλαμβάνουν μη δεσμευτικό νομικό πλαίσιο για την ποσοτικοποίηση των αποζημιώσεων για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας. Αυτές οι μη δεσμευτικές κατευθύνσεις σχετικά με ένα από τα πιο πολύπλοκα και δαπανηρά θέματα για όλους τους διαδίκους αγωγών αποζημίωσης για παράβαση των αντιμονοπωλιακών κανόνων υποστηρίχθηκαν σχεδόν ομόφωνα από τους ενδιαφερομένους, τόσο στη δημόσια διαβούλευση σχετικά με τη Λευκή Βίβλο, όσο και σε διαβούλευση που ακολούθησε τη δημοσίευση σχεδίου του εγγράφου καθοδήγησης το 2011.

14. **Επιλογή 1 — Ουδεμία δράση της ΕΕ (βασικό σενάριο).** Η πρώτη επιλογή της έκθεσης είναι το βασικό σενάριο, που συνεπάγεται την παντελή απουσία δράσης σε επίπεδο ΕΕ. Περιλάμβανε την εξέταση της υφιστάμενης κατάστασης και των πιθανών εξελίξεων ελλείψει δράσης της ΕΕ (ανάλυση προοπτικών).
15. **Επιλογή 2 — Δεσμευτική πράξη με βάση τη Λευκή Βίβλο (συμπεριλαμβανομένου ειδικού συστήματος συλλογικής ένδικης προστασίας).** Η δεύτερη επιλογή πολιτικής προβλέπει μια νομικά δεσμευτική πράξη στην οποία εντάσσονται τα μέτρα που εισηγήθηκε η Επιτροπή στη Λευκή Βίβλο, συμπεριλαμβανομένου ενός ειδικού για τον τομέα του ανταγωνισμού συστήματος συλλογικής ένδικης προστασίας που θα επιτρέπει στους καταναλωτές και τις ΜΜΕ να ασκούν αγωγές από κοινού. Μια τέτοια πράξη θα περιλαμβάνει: κανόνες σχετικά με την κοινολόγηση, στην έκταση που επιτρέπει η αρχή της αναλογικότητας, συγκεκριμένων κατηγοριών αποδεικτικών στοιχείων· περιορισμένη ευθύνη όσων έγινε δεκτή η αίτηση ασυλίας· δεσμευτική ισχύ των τελεσίδικων αποφάσεων παράβασης των ΕΑΑ· ένσταση μετακύλισης του παραβάτη, στο πλαίσιο της οποίας αυτός μπορεί να αποδείξει ότι ο ενάγων για αποζημίωση έχει μετακυλίσει την παράνομη επιπλέον επιβάρυνση στους δικούς του πελάτες· διευκόλυνση της απόδειξης για τους έμμεσους αγοραστές όσον αφορά την έκταση της μετακύλισης· και ειδική προθεσμία παραγραφής των αγωγών αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας.
16. **Επιλογή 3 — Ρύθμιση της αλληλεπίδρασης μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής επιβολής.** Η τρίτη επιλογή συνίσταται σε μια δεσμευτική πράξη που αναθεωρεί εν μέρει τις επιλογές που προτείνονται στη Λευκή Βίβλο, ώστε να αντικατοπτρίζονται οι πρόσφατες εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο και επίπεδο ΕΕ με δύο τρόπους: με αναφορά σε χωριστή **οριζόντια προσέγγιση της ΕΕ για τα μέσα συλλογικής ένδικης προστασίας** αντί για ρύθμιση ενός μηχανισμού για τον συγκεκριμένο τομέα· και με την εισαγωγή **περιορισμών ως προς την πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία**, που αποβλέπουν στη διαφύλαξη της αποτελεσματικότητας των μέσων δημόσιας επιβολής. Το κοινό έδαφος μεταξύ αυτών των δύο μεγάλων αλλαγών είναι ότι και οι δύο μειώνουν σε κάποιο βαθμό τα οφέλη όσον αφορά την αποτελεσματική αποζημίωση που προωθούνται με την επιλογή 2, με σκοπό την επιδίωξη συμπληρωματικών στόχων πολιτικής, δηλ. μια οριζόντια προσέγγιση των μέσων συλλογικής ένδικης προστασίας, όπως προτάθηκε από ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και ιδίως την καλύτερη προστασία της επιβολής από δημόσιους φορείς, μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. **Η επιλογή έχει επομένως σχεδιαστεί ειδικά για να εκτιμηθεί κατά πόσο η απώλεια οφέλους ως προς την αποτελεσματική αποζημίωση αντισταθμίζεται από μείωση του κόστους των δικών ή/και από βελτιστοποιημένη ισορροπία μεταξύ της δημόσιας και της ιδιωτικής επιβολής.** Ειδικότερα, η επιλογή 3 διαφέρει από την επιλογή 2 στα εξής σημεία:
 - Όσον αφορά **την προστασία των μέσων επιβολής από δημόσιους φορείς**, η επιλογή 2 προστατεύει μόνο τις εταιρικές δηλώσεις περί επιεικούς

μεταχείρισης από κοινολόγηση στο πλαίσιο αγωγών αποζημίωσης. Η επιλογή 3 προσθέτει την προστασία των υπομνημάτων για διακανονισμό από κοινολόγηση και περιορίζει την κοινολόγηση κατά τη διάρκεια των ερευνών εκ μέρους των αρχών ανταγωνισμού. Η προβλεπόμενη προστασία των μέσων επιβολής από δημόσιους φορείς δεν θα καθιστούσε υπερβολικά δυσχερή για τα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού τη λήψη αποζημίωσης για τις ζημίες που έχουν υποστεί, λόγω της περιορισμένης έκτασης της εν λόγω προστασίας. Η προστασία, ως εκ τούτου, συμβιβάζεται με το δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, όπως ορίζεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

- Όσον αφορά την **ποσοτικοποίηση της ζημίας λόγω παραβίασης της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας**, η επιλογή 3 — αντίθετα με την επιλογή 2 — προβλέπει μαχητό τεκμήριο σχετικά με τη ζημία από την επιπλέον επιβάρυνση σε υποθέσεις συμπράξεων (καρτέλ). Το τεκμήριο αυτό βασίζεται στα πορίσματα μιας εξωτερικής μελέτης, η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι **το 93 % των συμπράξεων που εξετάστηκαν προκαλούν ζημία**. Το μέτρο αυτό έχει εισαχθεί για να μετριαστούν οι επιπτώσεις στους ενάγοντες που έχουν πιο περιορισμένη πρόσβαση σε ορισμένους τύπους αποδεικτικών στοιχείων, τα οποία ενδέχεται, παρόλα αυτά, να είναι χρήσιμα για την απόδειξη της ζημίας που προκαλείται από μια σύμπραξη. Για τον ίδιο λόγο, η επιλογή 3 περιλαμβάνει τον κανόνα ότι η άσκηση του δικαιώματος αποζημίωσης του ενάγοντος δεν μπορεί να καταστεί αδύνατη στην πράξη ή υπερβολικά δυσχερής λόγω του απαιτούμενου επιπέδου απόδειξης. Η επιλογή αυτή υποδηλώνει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να επιτρέπουν στον δικαστή να εκτιμά το μέγεθος της ζημίας.
- Όσον αφορά τα **μέσα συλλογικής ένδικης προστασίας**, η επιλογή 3 δεν περιλαμβάνει ειδικά για τον τομέα του ανταγωνισμού μέτρα. Ενώ αναγνωρίζει τις ιδιαιτερότητες της επιβολής του δικαίου ανταγωνισμού της ΕΕ, καθώς και τη δυνατότητα θέσπισης ειδικών κανόνων, η εν λόγω επιλογή βασίζεται σε χωριστή, αλλά **οριζόντια, προσέγγιση** των μέσων συλλογικής ένδικης προστασίας, μέσω πρωτοβουλιών που χαρακτηρίζεται από ευρύτερο πεδίο εφαρμογής.
- Τέλος, η επιλογή 3 περιλαμβάνει μέτρα σχετικά με την **συναινετική επίλυση διαφορών**, τα οποία αποσκοπούν να αντισταθμίσουν την απουσία ειδικών μηχανισμών συλλογικής ένδικης προστασίας, διευκολύνοντας άλλα οικονομικότερα δικονομικά μέσα για τους διαδίκους. Τα εν λόγω μέτρα θα άρουν τα υφιστάμενα αντικίνητρα για προσφυγή σε εξωδικαστική διευθέτηση των διαφορών όσον αφορά την αποζημίωση για ζημία προκληθείσα από παραβίαση της νομοθεσίας ανταγωνισμού της ΕΕ.

17. **Επιλογή 4 — Μη δεσμευτική πρωτοβουλία της ΕΕ.** Η τέταρτη επιλογή πολιτικής (επιλογή 4) συνίσταται σε μη δεσμευτική πράξη, με την οποία διατυπώνεται σύσταση στα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τα μέτρα που υποδεικνύει η επιλογή πολιτικής 3.

4. Η ΠΡΟΤΙΜΩΜΕΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ

18. Οι επιπτώσεις των τεσσάρων επιλογών πολιτικής αξιολογήθηκαν σε σχέση με τα ακόλουθα οφέλη και κόστη:
- Οι επιλογές πολιτικής επιτυγχάνουν καλύτερη βαθμολογία στον βαθμό που

- (1) εξασφαλίζουν πλήρη αποζημίωση για το σύνολο της προκληθείσας ζημίας·
 - (2) προστατεύουν αποτελεσματικά την επιβολή από δημόσιους φορείς και επιτυγχάνουν ισορροπία με τις αγωγές αποζημίωσης στην εν γένει αποτελεσματική εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ·
 - (3) αυξάνουν την ευαισθητοποίηση, την επιβολή της νομοθεσίας, το αποτρεπτικό αποτέλεσμα και την ασφάλεια δικαίου·
 - (4) παρέχουν τη δυνατότητα καλύτερης πρόσβασης στη δικαιοσύνη·
 - (5) οδηγούν σε αποτελεσματικότερη χρήση του δικαστικού συστήματος, π.χ. με την αποφυγή καταχρηστικών αγωγών και προβολής αβάσιμων αξιώσεων·
 - (6) συμβάλλουν σε πιο ισότιμους όρους ανταγωνισμού στην Ευρώπη για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις·
 - (7) έχουν θετική επίδραση στην ευημερία των καταναλωτών και στις ΜΜΕ· και
 - (8) τονώνουν την οικονομική ανάπτυξη και την καινοτομία.
- Όσον αφορά το κόστος, η έκθεση εξετάζει τις επιπτώσεις στα εξής:
- (1) δικαστικά έξοδα·
 - (2) διοικητική επιβάρυνση·
 - (3) κόστος σφαλμάτων (δηλ. πιθανότητα να εκδώσουν τα εθνικά δικαστήρια λανθασμένη απόφαση)· και
 - (4) κόστος ενσωμάτωσης των προτεινομένων μέτρων στην εθνική έννομη τάξη.
19. Μετά από εκτίμηση του κόστους και του οφέλους των τεσσάρων επιλογών πολιτικής, η έκθεση διαπιστώνει ότι η επιλογή πολιτικής 3 είναι η βέλτιστη όσον αφορά την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί με το χαμηλότερο δυνατό κόστος. Μια απλουστευμένη επισκόπηση της εκτίμησης παρατίθεται κατωτέρω, μαζί με τις κύριες διαπιστώσεις που εξηγούνται στην έκθεση.

Πίνακας (έκθεση εκτίμησης επιπτώσεων): Σύνοψη των επιπτώσεων των επιλογών πολιτικής 1-4

Οφέλη/προς επίλυση πρόβλημα	Επιπτώσεις σε σύγκριση με το βασικό σενάριο (0 έως +++)			
	Επιλογή 1	Επιλογή 2	Επιλογή 3	Επιλογή 4
1. Πλήρης αποζημίωση	0	+++	++	0 / +
2. Προστασία της αποτελεσματικής δημόσιας επιβολής	0	++	+++	0 / +
3. Αυξημένη ευαισθητοποίηση, αποτρεπτικό αποτέλεσμα, επιβολή και ασφάλεια δικαίου	0	+++	+++	0 / +
4. Πρόσβαση στη δικαιοσύνη	0	+++	+++	0 / +
5. Αποτελεσματική χρήση του δικαστικού συστήματος	0	+++	++	0 / +
6. Καλύτερες προϋποθέσεις ισότιμου ανταγωνισμού	0	+++	+++	0 / +
7. Θετικές επιπτώσεις στις ΜΜΕ και τους καταναλωτές	0	+++	++	0 / +
8. Τόνωση οικονομικής ανάπτυξης και καινοτομίας	0	++	++	0
Κόστος	Επιπτώσεις σε σύγκριση με το βασικό σενάριο (0 έως — —)			
	Επιλογή 1	Επιλογή 2	Επιλογή 3	Επιλογή 4

1. Δικαστικά έξοδα	0	--	-	0 / — -
2. Διοικητική επιβάρυνση	0	--	-	0 / -
3. Κόστος σφαλμάτων	0	-	0 / -	0 / -
4. Κόστος υλοποίησης	0	--	-	0 / -

20. **Προτίμηση για δεσμευτική δράση της ΕΕ.** Υπήρξε προτίμηση για τις επιλογές που προβλέπουν δράση της ΕΕ. Οι λόγοι είναι ότι:
- όσον αφορά τη βελτιστοποίηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής επιβολής των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ, υπάρχει αυξανόμενη συναίνεση στο ότι το ζήτημα αντιμετωπίζεται καλύτερα σε επίπεδο ΕΕ, ιδίως λόγω των στενών δεσμών μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών αρχών ανταγωνισμού·
 - όσον αφορά τη βελτίωση των διαδικαστικών προϋποθέσεων για να λαμβάνουν αποζημίωση τα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας ανταγωνισμού της ΕΕ, η εμπειρία των τελευταίων ετών έχει αποδείξει ότι, όταν δεν υπάρχει νομοθεσία της ΕΕ, ελάχιστα κράτη μέλη αναλαμβάνουν νομοθετική πρωτοβουλία σχετικά με το θέμα αυτό. Στις περιπτώσεις που το πράττουν, η εθνική νομοθεσία καλύπτει ορισμένα μόνον από τα εμπόδια που προσδιορίστηκαν από την Επιτροπή με την Πράσινη και τη Λευκή Βίβλο, ενώ οι εν λόγω πρωτοβουλίες έχουν διαμορφώσει ένα νομικό τοπίο με ακόμη μεγαλύτερη ανομοιομορφία.
21. Χωρίς δράση της ΕΕ, θα παραμείνουν οι υπάρχουσες αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών σχετικά με τις αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας. Αυτό θα αποτελούσε πρόβλημα από την άποψη της αποτελεσματικότητας των αγωγών αποζημίωσης. Θα σήμαινε επίσης ότι η εσωτερική αγορά θα παρέμενε κατακερματισμένη όσον αφορά το επίπεδο της δικαστικής προστασίας και ενδεχομένως θα ενθάρρυνε φαινόμενα επιλογής δικαιοδοσίας («forum-shopping») (η οποία συνήθως αποβαίνει εις βάρος των ΜΜΕ και των καταναλωτών, που χαρακτηρίζονται από μικρότερη κινητικότητα). Μπορεί επίσης να οδηγήσει σε πιο περίπλοκες και, κατά συνέπεια, δαπανηρές διαδικασίες, ιδίως σε διασυνοριακές υποθέσεις. Η βασική επιλογή 1 (καμία ενέργεια της ΕΕ) έχει συνεπώς αποκλειστεί. Η προτίμηση για δεσμευτική δράση της ΕΕ, παρά για μη δεσμευτικές ρυθμίσεις, παρομοίως οδήγησε στον αποκλεισμό της επιλογής 4.
22. **Προτίμηση για χωριστή, αλλά οριζόντια, προσέγγιση των μέσων συλλογικής ένδικης προστασίας.** Υπό το πρίσμα της δημόσιας διαβούλευσης, και ιδίως του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Φεβρουαρίου 2012, μια οριζόντια προσέγγιση επί του παρόντος φαίνεται καταλληλότερη από μια ειδική για τον τομέα του ανταγωνισμού λύση. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η νομοθεσία περί ανταγωνισμού δεν είναι ο μόνος τομέας του ενωσιακού δικαίου στον οποίο προκύπτουν συχνά σποραδικές ζημίες και στον οποίο είναι δύσκολο για τους καταναλωτές και τις ΜΜΕ να λάβουν αποζημίωση για τη ζημία που έχουν υποστεί. Παρόμοια προβλήματα (υψηλά δικαστικά έξοδα σε σύγκριση με τη μεμονωμένη ζημία) υπάρχουν σε άλλους τομείς του δικαίου, όπως το δίκαιο των καταναλωτών ή του περιβάλλοντος. Οι βασικές αρχές που ισχύουν για τα μέσα συλλογικής ένδικης προστασίας μπορούν, σε μεγάλο βαθμό, να είναι κοινές για όλους αυτούς τους τομείς του δικαίου. Μια οριζόντια πρωτοβουλία μπορεί επίσης να προωθήσει τη συνοχή μεταξύ των τομέων όπου τα μέσα συλλογικής ένδικης προστασίας θεωρούνται αναγκαία. Ωστόσο, κατά το μέτρο που κρίνονται αναγκαίες ειδικές διατάξεις στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού, αυτές θα μπορούσαν να

περιληφθούν σε χωριστό κεφάλαιο της οριζόντιας πράξης ή σε μεταγενέστερες χωριστές νομικές πράξεις.

23. **Προτίμηση για ένα πιο ισορροπημένο σύστημα δημόσιας και ιδιωτικής επιβολής.**
Αμφότερες οι επιλογές 2 και 3 ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό στους πολιτικούς στόχους της πρωτοβουλίας αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, δεδομένου ότι αμφότερες αντιμετωπίζουν τα κύρια εμπόδια που δυσχεραίνουν σήμερα την εξασφάλιση ουσιαστικής επανόρθωσης για τα θύματα παραβιάσεων της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, βασιζόμενες στις ευρωπαϊκές νομικές παραδόσεις. Και οι δύο επιλογές παρέχουν επίσης διασφαλίσεις για την αποφυγή καταχρηστικών αγωγών και προβολής αβάσιμων αξιώσεων. Ως εκ τούτου, έχουν θετικό αντίκτυπο στο θεμελιώδες δικαίωμα αποτελεσματικής ένδικης προστασίας που κατοχυρώνεται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.
24. Η επιλογή 2 είναι κάπως ισχυρότερη όσον αφορά την εξασφάλιση πλήρους αποζημίωσης για το σύνολο της ζημίας που προκλήθηκε. Ωστόσο, η επιλογή 3 παρέχει γενικά ένα πιο ισορροπημένο σύστημα. Προσφέρει γενική βελτίωση της δυνατότητας πρόσβασης σε αποδεικτικά στοιχεία, ενώ παράλληλα προσφέρει μεγαλύτερη προστασία για την αποτελεσματική επιβολή από δημόσιους φορείς, προστατεύοντας περισσότερα έγγραφα από τους φακέλους των αρχών ανταγωνισμού. Ενώ ανταποκρίνεται στον στόχο αυτό μέσω της καθιέρωσης διασφαλίσεων, η επιλογή εξακολουθεί να αποτελεί βελτίωση από την άποψη της αντιμετώπισης του προβλήματος της ασυμμετρίας πληροφόρησης, κατά την έννοια που τονίστηκε από τους ενδιαφερόμενους φορείς στις δημόσιες διαβουλεύσεις. Η εισαγωγή μαχητού τεκμηρίου όσον αφορά την ύπαρξη ζημίας λόγω επιπλέον επιβάρυνσης σε περιπτώσεις συμπράξεων (καρτέλ), καθώς και της δυνατότητας να προσδιοριστεί το μέγεθος της ζημίας κατ' εκτίμηση, καθιστά πιθανότερη τη λήψη αποζημίωσης.
25. Όσον αφορά άλλα μέτρα, όπως η ένσταση μετακύλισης, οι προθεσμίες παραγραφής και το δεσμευτικό αποτέλεσμα των αποφάσεων που εκδίδονται από τις ΕΑΑ, οι επιλογές 3 και 2 δεν διαφέρουν. Στις χώρες στις οποίες ισχύουν παρόμοιες διατάξεις, αποτελούν σημαντικό κίνητρο για τους ενάγοντες. Η εφαρμογή τους σε όλη την ΕΕ θα βελτίωνε τις πιθανότητες ουσιαστικής επανόρθωσης για τα θύματα παραβιάσεων της νομοθεσίας ανταγωνισμού και θα συνέβαλλε στην επίτευξη των στόχων της τρέχουσας πρωτοβουλίας (αποζημίωση, πρόσβαση στη δικαιοσύνη και εξασφάλιση πιο ισότιμων όρων ανταγωνισμού). Το δεσμευτικό αποτέλεσμα των αποφάσεων ΕΑΑ, ιδίως, διασφαλίζει την αποτελεσματικότερη χρησιμοποίηση του δικαστικού συστήματος.
26. **Κόστος.** Όσον αφορά το κόστος, η επιλογή 3 βαθμολογείται καλύτερα από την επιλογή 2. Τα δικαστικά έξοδα μειώνονται με τη θέσπιση του μαχητού τεκμηρίου όσον αφορά την ποσοτικοποίηση της ζημίας και με τη διευκόλυνση της συναινετικής επίλυσης διαφορών. Επίσης, το κόστος σφαλμάτων και το κόστος υλοποίησης είναι χαμηλότερα υπό την επιλογή 3, κυρίως επειδή δεν υπάρχει πρόβλεψη για τη θέσπιση ειδικού για τον τομέα πλαισίου συλλογικής ένδικης προστασίας. Τέλος, η ενισχυμένη προστασία της δημόσιας επιβολής υπό την επιλογή 3 θα μειώσει τη διοικητική επιβάρυνση.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

27. Η επιλογή 3 προκρίθηκε ως η προτιμότερη επιλογή πολιτικής για την επίτευξη των στόχων της πρωτοβουλίας αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας.

Συνοπτική έκθεση του περιεχομένου της προτιμώμενης επιλογής πολιτικής

Πλήρης αποζημίωση	Κάθε ζημιωθείς (τόσο οι άμεσοι όσο και οι έμμεσοι αγοραστές) μπορεί να αξιώσει πλήρη αποζημίωση για τις ζημίες που οφείλονται σε παράβαση των άρθρων 101 ή 102 της ΣΛΕΕ. Η πλήρης αποζημίωση καλύπτει την αποζημίωση για θετική ζημία και τα διαφυγόντα κέρδη, συν τους τόκους.
Κοινολόγηση αποδεικτικών στοιχείων	Η προτιμώμενη επιλογή πολιτικής προβλέπει καθεστώς κοινολόγησης συγκεκριμένων κατηγοριών αποδεικτικών στοιχείων μεταξύ των διαδικών σε αγωγές αποζημίωσης για παραβίαση της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας. Επιπλέον, προβλέπει διασφαλίσεις όσον αφορά την κοινολόγηση των εγγράφων του φακέλου της αρχής ανταγωνισμού.
Περιορισμένη ευθύνη του δικαιούχου ασυλίας	Για να διατηρηθεί η ελκυστικότητα των προγραμμάτων επεικούς μεταχείρισης της Επιτροπής και των ΕΑΑ, το πρόσωπο που απολαύει ασυλίας ευθύνεται μόνο για το μερίδιό του στην προκληθείσα ζημία. Το πρόσωπο που απολαύει ασυλίας θα υπέχει πλήρη ευθύνη σε περίπτωση που οι ζημιωθέντες δεν μπορούν να λάβουν αποζημίωση από τους άλλους παραβάτες.
Δεσμευτικό αποτέλεσμα των αποφάσεων ΕΑΑ	Τα εθνικά δικαστήρια που εκδικάζουν αγωγές αποζημίωσης δεσμεύονται από τις αποφάσεις των ΕΑΑ που διαπιστώνουν παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού της ΕΕ.
Προθεσμίες παραγραφής	Οι προθεσμίες παραγραφής δεν πρέπει να θίγουν το δικαίωμα σε πλήρη αποζημίωση. Επιπλέον, τα θύματα πρέπει να είναι ουσιαστικά σε θέση να ασκήσουν αγωγή αποζημίωσης μετά την έκδοση τελεσίδικης απόφασης μιας αρχής ανταγωνισμού.
Μετακύλιση της επιπλέον επιβάρυνσης	Ο εναγόμενος μπορεί να επικαλεστεί την ένσταση μετακύλισης για να αντικρούσει αξίωση του άμεσου αγοραστή. Αντιστρόφως, προκειμένου να διευκολυνθούν οι αξιώσεις που προβάλλονται από τους έμμεσους αγοραστές, καθίσταται ευκολότερη η απόδειξη της μετακύλισης της επιπλέον επιβάρυνσης στο επίπεδό τους.
Τεκμήριο ύπαρξης ζημίας	Τα θύματα συμπράξεων θα μπορούν να βασίζονται σε μαχητό τεκμήριο ότι μια σύμπραξη επιφέρει ζημία λόγω επιπλέον επιβάρυνσης. Επιπλέον, οι απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας ως προς την ποσοτικοποίηση της ζημίας που υπέστησαν δεν πρέπει να καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή για τον ενάγοντα τη λήψη αποζημίωσης.
Συναινετική επίλυση διαφορών	Η συναινετική επίλυση διαφορών διευκολύνεται, καθώς μπορεί να αποτελέσει μια ταχύτερη και λιγότερο δαπανηρή εναλλακτική λύση έναντι της δικαστικής διαδικασίας.